

YK:n kestävän kehityksen Rio+20-konferenssi

YK:n kestävän kehityksen konferenssi järjestetään Rio de Janeirossa 20.–22.6.2012. Kokouksen kaksi teemaa ovat **vihreä talous suhteessa kestäväan kehitykseen ja köyhyyden poistamiseen** sekä **kestävän kehityksen institutionaalinen** rakenne. Konferenssin tavoitteena on vahvistaa kaikkien osallistuvien maiden sitoumus kestäväan kehitykseen sisältäen sen kolme ulottuvuutta (kestävä taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen kehitys). Samalla arvioidaan suurten kestävän kehityksen aiempien konferenssien tulosten toimeenpanoa.

Otsikolla **The Future We Want** kulkevan loppuasiakirjaluonnoksen koko on kasvanut koko neuvotteluprosessin ajan YK-jäsenmaiden pyrkiessä sisällyttämään tärkeiksi kokemiaan teemoja ja kysymyksiä tekstiin. Tavoitteena on kuitenkin puristaa se noin 50-60 sivuun. Uusimmassa rinnakkaispuheenjohtajien välitysehdotuksessa Rio-prosessin keskeisten aihepiirien luettelo on kasvanut jo yli kahdenkymmenen ja niitä ovat: köyhyyden vähentäminen; kestävä maatalous, ruokaturva ja ravinto; vesi; energia; kestävä turismi; kestävä liikenne; kestävät kaupungit ja asutus; terveys ja väestö; vihreiden työpaikkojen, täyden ja tuottavan työllisyyden, säällisen työn ja sosiaaliturvan edistäminen; meret ja valtameret; pienet saarivaltiot; luonnonkatastrofien estäminen; ilmastonmuutos; metsät; biodiversiteetti; aavikoituminen, maaperän köyhtyminen ja kuivuus; vuoristot; kemikaalit ja jätteet; kestävä kulutus ja tuotanto; kaivostoiminta; koulutus; sukupuolten tasa-arvo ja naisten voimaannuttaminen.

Neuvottelut ovat olleet vaikeita eivätkä rinnakkaispuheenjohtajien välitysehdotukset ole aina kelvanneet keskustelujen pohjaksi. New Yorkissa päädyttiinkin pitämään ylimääräinen neuvotteluviikko 29.5.-2.6. Sen aikana on tavoitteena saada huomattava osa loppuasiakirjan tekstistä sovittua ennen Rioissa 13.-15.6. pidettävää virallista valmistelukokousta. **Vaikeimmat kysymykset jäänevät ratkaistavaksi vasta itse konferenssissa.**

Neuvotteluissa ei ole vielä onnistuttu muodostamaan yhteistä näkemystä pääteemoista: vihreän talouden suhteessa kestäväan kehitykseen ja köyhyyden poistamiseen, eikä myöskään kestävän kehityksen institutionaalista kysymyksistä.

EU on tukenut rinnakkaispuheenjohtajien työtä ja näiden välitysehdotusten käyttöä neuvottelupohjana. Ehdotukset, ml. viimeinen 22.5. annettu, sisältää hyvin suuren osan EU:n tavoittelemista elementeistä.

Kehittyneiden ja kehitysmaiden näkemykset eroavat suhtautumisessa **vihreän talouden** käsitteeseen. Kehittyneiden maiden korostaessa vihreän talouden merkitystä keskeisenä keinona ja tavoitteena, kehitysmaiden parissa sitä kohtaan tunnetaan epäluuloa mahdollisena uuden protektionismin välineenä. Kehitysmaat tulkitsevatkin vihreän talouden olevan vain yksi mahdollinen keino kehityshaasteisiin vastaamisessa. Vastatakseen kehitysmaiden pyyntöön selventää vihreän talouden käsitteen sisältöä sekä lisätäkseen kunnianhimon tasoa EU on tuonut neuvotteluihin viisi teema-aluetta (energia, vesi, maankäyttö, valtameret ja resurssitehokkuus ml. jätteet), joissa se ehdottaa sovittavaksi konkreettisia tavoitteita.

Kehitysmaat painottavat neuvottelukannoissaan köyhyyden poistamisen ohessa mm. sosiaalista oikeudenmukaisuutta, teknologian siirtoa sekä erilaisia **rahoitus- ja kapasiteettikysymyksiä**, joihin kaikkiin tarvitaan tukea ja resursseja. Talouskriisin jälkeisessä maailmassa lisäresursseja ei ole helppo luvata ja kehittyneet maat haluavat huomioida myös muut uusien avunantajien ja muun rahoituksen kuin kehitysavun roolin.

Rio+20:n **institutionaalisten kysymysten**kään osalta eri maiden ja maaryhmien kannat eivät ole lopullisesti selkiintyneet. Kestävä kehitys tarvitsee YK-järjestelmässä nykyistä selkeämmät puitteet, jotta YK:n ja erityisesti ECOSOC:n marginalisoituminen saataisiin korjattua. Rioissa vuonna 1992 perustettu kestävän kehityksen toimikunta ei ole toiminut odotetulla tavalla. Sen korvaaminen toisella

erityiselimellä (kestävän kehityksen neuvosto) ei kuitenkaan tuo sinänsä ratkaisua kestävän kehityksen tematiikan kattavalle käsittelylle, vaan ratkaisua on haettava osana laajempaa YK-reformia. Meksikon ehdotus kestävän kehityksen foorumin perustamisesta on saanut alustavaa kannatusta. Foorumi kokoontuisi vuosittain korkealla virkamiestasolla ja joka neljäs vuosi huippukokoukseen.

Globaalin ympäristöhallinnon tehostamiseksi vaihtoehtoina ovat UNEP:n työskentelyedellytysten parantaminen, ml. hallintoneuvoston muuttaminen universaaliksi, tai uuden erityisjärjestön (**UNEO/WEO**) perustaminen. Suomi ajaa yhdessä EU:n kanssa UNEP:n muuttamista erityisjärjestöksi. Lisäksi esillä on ollut erityisen Kestävän kehityksen korkean edustajan nimeäminen.

Muita **vaikeita kysymyksiä** neuvotteluissa ovat energia, vesi (rajavesien hallinta, vesi ja sanitaatio ihmisoikeutena), tukipolitiikat, kalastus ja lisääntymisterveys.

Yhtenä Rion keskeisistä tuloksista nähdään em. teema-alueita laajemmat ja kattavammat **kestävän kehityksen tavoitteet** (Sustainable Development Goals; SDG). Niin EU:n kuin muidenkin maaryhmien/valtioiden kannat SDG-tavoitteisiin ovat selkiytymässä. Osa valtioista olisi valmis sopimaan Rioissa jo eräistä SDG:iden teemoista, osa haluaa jättää tämän keskustelun perusteellisen muotoiluprosessin kohteeksi konferenssin jälkeen. Asia linkittyy vasta alkamassa olevaan keskusteluun siitä millaiseksi globaali kehityspolitiikka muovautuu vuosituhattavoitteiden jälkeisenä aikana (post-2015) ja millaisia kehitystavoitteita tuolloin asetetaan. Ehdotuksen mukaan SDG:t koskisivat kaikkia maita.

Suomi on alusta asti suhtautunut positiivisesti ajatukseen **SDG**:istä. Paitsi että ne koskisivat sekä kehittyneitä että kehitysmaita, niiden tulisi ottaa huomioon kestävän kehityksen kaikki kolme ulottuvuutta ja olla selkeästi mitattavissa ja arvioitavissa. Suomi on kuitenkin korostanut sitä, ettei erittäin laajan YK-poliittisen kysymyksen valmistelussa tule kiirehtiä liian yksityiskohtaisiin johtopäätöksiin liian aikaisin. Loppuasiakirjaluonnoksen mukaan Rioissa päätettäisiin aloittaa prosessi SDG:iden laatimiseksi.

Suomen kansallisina kärkihankkeina konferenssivalmisteluissa ovat **vesi** sekä uudet BKT:a laajemmat **hyvinvoinnin mittarit** (beyond GDP -ajattelu). Tavoitteena on varmistaa, että veden osalta Rioissa päätettäisiin kunnianhimoisista tavoitteista ja toimista veden ja sanitaation saamiseksi kaikille, vesitehokkuuden parantamiseksi sekä vesistöjen kuormituksen alentamiseksi. Indikaattorien osalta pyritään luomaan poliittinen tahtotila sen varmistamiseksi, että aloitettaisiin vakava työ globaalien, hyvinvointia kattavasti kuvaavien mittareiden sopimiseksi.